

Rév Júlia

Tamara

- Nem bánod, ha fölveszem?
- Ja, lehet, a te dolgod - recsegte vissza a bodzaszörpöm és a konyakja közé tett szerkezet. - Alácsúszttam még néhány papírszalvétát, hogy tompuljon a márványasztal visszhangja, és távolabb húztam Maritól.
- Most már megvan a másfél méter a magnótól is.
- Akkor leveszem ezt az izét, okés? - és a választ meg sem várva zsebre gyűrte a világoskék szájmaszkot.
- Jó, de akkor visszahallgatom újra, mert hangosabb leszel.
- Nem leszek hangosabb - nyugtatott meg, és körbepillantott a helyiségen. Kevés volt a vendég, szétszórtan ültek, az unott pincér a fogát piszkálta és a tévét bámulta. Az Operatív törzs tájékoztatója a vírushelyzetről. - Honnan kezdjem?
- Kezdd az elejétől, onnan, hogyan találtál rá a nevedre.
- Hát azt tényleg nem fogom szétkiabálni - halkította le a hangját. - Főleg a piercinget nem.
- Milyen piercinget?
- Václavpiercing. Jó kis nyelvtörő. Mondd ki gyorsan!
- Václav... piercing?
- Na jó, ha külön mondd, akkor nem ér.
- Ki az a Václav?
- Cseh srác. Inkább morva. Itt tanult a CEU-n, aztán, ahogy az egyetememet átrakták Bécsbe, Vašek is kerekét oldott, én meg visszamentem a boltba, ahol fölrakták, hogy szabadítsanak meg tőle. Röhögtek persze, hogy bocsi, de csak a rendeltetésszerű használatnál jár a garancia...
- Miféle használatnál?
- Jaj, édesem, ez egy ilyen izé volt..., hogy mondjam..., amit intimpiercingnek hívnak. Neki is volt, Václavnak, az övé egy Apadravya. Azt akarta, legyen nekem is, hát lett, de gyakran begyulladt. Utána szinte mindig. Úgy kellett járnom, hogy Lidocain spray volt a táskámban...

RÉV JÚLIA (1947) riport- és dokumentumfilmek szerkesztője, rendezője.

- De hát nem erről...

- Persze, hogy nem erről fogok beszélni, de azt akartad, hogy az elején kezdjem. Nem? Na, hát ott ülök a boltban, várom, hogy kiszedjék belőlem a karikát, mondták, hogy várni kell, amíg kiürül az üzlet, mert ugyebár... Érted.

- Értem.

- Na. Hát amíg vártam, lapozgattam a katalógusaikat. Az egyik, egy fényképes tetkő füzet, szívek, delfinek, rózsák meg persze szövegek. Főleg nevek. Egyszer csak megláttam köztük a saját nevemet.

- Mari?

- Dehogy. Tamara. Az lett a vezetéknevem. Kivett egy cigarettát, aztán visszatolta a dobozába. - Jó vagyok még egy konyakra?

- Persze - intettem a pincérnek. - De hogy is vagy te Tamara?

- Bemutatkozzak újra? Tamara Mária, tisztelettel. De hát épp emiatt vagyok itt. Mert engem úgy találtak. Azért lettem Mari, mert Mária nap volt, augusztus 15., a Tamara meg a pólyára volt írva. Pontosabban nyomtatva volt rá.

- Nyomtatva?

- Na jó, visszamegyek még előbbre. A legeslegelejére. Lehet a hosszú változat is? Van elég memória a kütyüdben?

- Ne aggódj!

Szóval 1986. augusztus 15., péntek. Oroszlán csillagjegy. Napóleon születésnapja. Valószínűleg hajnalban hagytak ott egy telefonfülkében, a Blahán. Reggel hét körül találtak meg. Bevittek a Rókusba, onnan meg át a Szabolcs utcai kórházba, az Orvostovábbképző szülészetére. Állítólag tök rendbe voltam, még a pelenka is üres volt. Ott neveztek el Máriának, mert Mária napja volt.

- Tamara Máriának.

- Nem. Blaha Máriának, mert a Blahán találtak. Aztán másnap vagy harmadnap megfordították a pólyát és megtalálták a Tamarát, amit az előbb mondtam. De akkor már anyakönyvezve voltam Blahaként meg Máriaként. Sokkal később, már felnőtt voltam, amikor a nevelőanyánk meghalt, és az egyik lánya, úgy mondom, hogy a testvérem, vicces, hogy őt is Marinak hívták, persze ő is csak nevelt gyerek volt, megtalálta a pólyát, ami valahogy átvészelt az elmúlt harminc évet, és behozta a színházba. Akkor kattantam rá a névváltoztatásra. Talán az is benne volt, hogy Vašeknek tetszett, mert olyan szlávosan hangzik, de inkább az, hogy a Blahával mindenki húzott. Lelujáztak mindegyik társulatnál. Szóval pont jókor jött, mert amúgy is valami művésznevet kellett volna kitalálnom. Meg is írtam a névváltoztatási kérelmet, és benyújtottam, ahogy kell, itt a kerületi polgármesteri hivatal anyakönyvvezetőjénél. Azzal persze kiröhögtek, hogy a névváltoztatásra egy korábbi hatósági hiba miatt kéne sort keríteni, hogy tudniillik azért vagyok Blaha, mert nem vették észre a pólyámra nyomtatott Tamarát. Ha beveszik, megúszhattam volna a tízezer forintos illetéket. Mindegy, rányaltam a folyamodványra a tíz rugós bélyeget, és Tamara Mária lett belőlem. Na persze az illetéken kívül, személyi, jogsí, lakcím kártya, gondolhatod, mire mindet kicseréli az ember lánya... Az előbb épp a Szabó

Ervines olvasójegybe kötötték bele. Na, de nem untatlak ezzel. Inkább azt mondom, hogy mire meglett az új név, Vašek eltűnt, én meg friss Tamaraként oda-mentem a tetkós szalonba, illetve ide, mert három sarokra vagyunk tőle, hogy megejtsem a piercingtelenítést.

- És megtaláltad a Tamara nevet a tetoválások közt.

- Igen. De azért nem ilyen egyszerű. A pólyán három sorba volt nyomtatva, így: TA-MA-RA. Egymás fölött, csupa nagybetűvel. Várj, megmutatom, itt van, visszapörgetem a mobilomon. Kinyitottam ott a piercingesnél is, mutattam neki. Mert ugyanígy volt, a tetoválásról készített fotón is, egymás alatt: TA-MA-RA. És a betűk, úgy mondják, a betűtípus, az is ugyanaz. Az egyébként egy külön történet.

- A betűk?

- Azok. Meg a nyomtatás. Amikor megkaptam a pólyát, látod, semmi különös, egy ilyen egyszerű, fehér, masnis..., nem is tudom, hogy nem fordították meg azonnal..., na persze azért nem, mert benne voltam. Szóval már akkor feltűnt, hogy ilyen guminyomda betűkkel nyomták rá a Tamarát. A gyerekek szoktak játszani ilyesmivel. Az iskolások. Volt akkoriban egy másik srác, még Vašek előtt meg aztán egy kicsit párhuzamosan is, Alinak hívták, Aladárnak, és a Rendőrtisztviselői Főiskolára járt, illetve akkor már végzett. Neki esett le, amikor mutattam a képet, meg beszéltem a Blaha Lujza téri telefonfülkéről, hogy tananyag voltam náluk. Na nem én személyesen, de volt egy híres ügy, épp akkor-tájt kezdődött, amikor születtem, vagy egy kicsit előbb, 85-ben, hogy röpcédulákat találtak Pesten, ilyen rendszerellenes röpcédulákat, több ezret, amelyek ugyanilyen guminyomdával készültek. És ugyanilyen lila festékkel. Gondolhatod, hogy rákattantam, ő meg összeszedett mindent, ami kideríthető volt. Bejáratos volt az állambiztonsági levéltárba, könnyen ment neki, könnyebben, mintha én kezdem volna kutakodni, és azt hiszem, boldog volt, hogy segíthetett. - Hátradőlt, a szemei egy kicsit távolabbra fókuszáltak, és elgondolkozva szűr-csölt bele a pohár alján maradt konyakba. A percnyi csönd alkalmat ad, hogy most mutassam be Marit. Madártojásszeplős, széles arc erős járomcsonttal, keskeny, húzott szemek, kicsi, de telt ajkak, oldalt felnyírt bronzszőke bubifrizura, halálfejes fekete póló, nyakba akasztott napszemüveggel, szögekkel kivert farmer rojtossá lyukadt térdel, tűzpiros tornacipő. - Ha akarod, hívd föl, ideírom a számát, én addig elszívok odakint egy cigit.

*

- És megmutatta a nyomdát is? - kérdezte az időközben rendőrhadnagyá kinevezett Ali, akit a szalvétaszélre írt telefonszámon tényleg elértem. Előd Aladárként mutatkozott be. - A Vaterán találtam rá, és megvettem a születésnapjára, illetve a névnapjára, ami nála ugyebár egybeesik.

- Igen, augusztus 15. A nyomdát nem láttam, a feliratot viszont, amit csinálni lehet vele, igen. Azt mondta, hogy majd maga...

- Oké, elmesélem. Mondom mindjárt a nyomdát is, de előbb azt, amit kiderítettem. Már majdnem nyomozás volt. Tényleg. Mari ugyebár 1986-ban született,

egyébként én is, de ez most nem játszik. A rölapok, amelyekről ön is hallott, az előző év végén, vagyis 85-ben jelentek meg Pesten, aztán Budán is, és gyakorlatilag egészen a rendszerváltozásig föl-fölbukkantak. Ismeretlen terjesztők szórták tele velük a várost. Leginkább október végén meg március közepén dolgoztak, szóval a forradalmak évfordulója táján. És november hetedikén. Tudja, mi az?

- Persze. Én még az a korosztály vagyok.

- Ja. Bocsánat! Szóval több ezer ilyen lap lehetett, a számukat még körülbelül se lehet megsaccolni, mert az emberek zöme eleinte eldugta, megsemmisítette, beszélni is félt róla, aztán meg, az idő haladtával, ahogy gyöngült a rendszer, elrakták mint érdekes kordokumentumot. A terjesztő vagy terjesztők, mert az is elképzelhető, hogy többen is voltak, rafinált módszereket használtak, újságokba rejtették, levélszekrényekbe dugták, pályaudvari várótermekben hagyták a lapokat, vagy egyszerűen kiraktak egy stószot az álló autóbusz tetejére, aztán amikor elindult, vitte a szél... Akkor esett le, hogy Marinak is köze lehet a dologhoz, amikor megtudtam, hogy egy telefonfülkében találtak rá, mert a röpcédulázók is legtöbbször telefonfülkékben hagyták az anyagot. Ott, a Blaha Lujza téri telefonfülkékben többször is találtak rölapot. Na persze azonnal megindult a nyomozás, örült nagy erővel állt rá az állambiztonság, figyelőszolgálatokat szerveztek, nyomozókat küldtek a helyszínekre, és önkéntes rendőröket járőrozottattak. Azért vagyok ennyire képbem, mert a főiskolán egy előadás témája volt, még valamelyik vizsgakérdésbe is beépítették.

- És a nyomda...?

- Persze, mondom a nyomdát is. A nyomozást úgy kezdték, ahogy tanítják is, ki kell deríteni, hol nyomtatták az anyagot vagy legalább azt, hogy mivel. Nem volt nehéz rájönni, hogy egy ilyen gyerekeknek gyártott guminyomdával csinálták, amiben csak nagybetűk vannak. Szóval hamar rájöttek, de ez egyáltalán nem segített, mert a Politoys Ipari Szövetkezet guminyomdája bárhol megvehető volt. Ápiszban, trafikban, játékboltban. Akkor 93 forintba került, én tavaly a Vaterán 2500-ért jutottam hozzá. A festékező párna is része volt a szetnek, meg a lila festék, vagyis több tízezer lehetséges elkövetővel kellett számolni. Vizsgálták persze a papírt is, de az se segített, mert a fűzfői meg a szolnoki papírgyár termékeit is sokfelé árulták. Szóval hiába startolt rá a BRFK állambiztonsági szervezetének majd' mindegyik alosztálya, szinte semeddig nem jutottak. Sok szálon elindultak, sok gyanús elemet lenyomoztak, eszméletlen mennyiségű aktát teleírtak, de kézzel fogható eredményt alig sikerült produkálniuk.

- Ennyi nyomozás dacára fura, hogy senki nem foglalkozott a pólyás babával, illetve a pólyával.

- Fura? Szerintem, ha észrevették volna a pólya hátoldalára nyomtatott szöveget, akkor sem hozták volna összefüggésbe a két ügyet. A rölapok az állambiztonsághoz tartoztak, a kített baba meg az életvédelmi osztályhoz. Másik emelet. Azt egyébként, hogy a pólya hátoldalára ugyanazzal a nyomdával és

ugyanazzal a színnel van ráírva a Tamara, mint a röpcédulákra a rendszerellenes szlogenek, soha senki nem vette észre. Csak én. Azt hiszem, ma se tudja más, csak mi ketten meg most már ön.

- Meg talán a férfi a tattoo szalonban...

- Szerintem ő csak azt tudja, hogy a Mari pólyájára nyomtatott szöveg, meg amit kiretusált valakinek, igen, talán Mari mamájának a karjából, azonos volt, de azt, hogy a politikai röplapoknak is közük van a dologhoz, arról ő sem tud.

- Igaz. Mondta az imént, hogy a röpcédulákat sokszor hagyták telefonfülkékben, ráadásul a Blaha Lujza téri telefonfülkékben is gyakran találtak röpcédulát. Nem volt kockázatos pont oda rejteni a babát is?

- De. Az volt. Nagyon is az volt. Azért tették mégis épp oda, hogy hamar felfedezzék. Nyár volt, jó meleg, szóval a kihüléstől nem kellett félni, de azért mégis jobb, ha nem fekszik ott a telefonkönyvön órákig. Szerintem tisztában volt a rizikóval, aki odatette, de vállalta.

- A TAMARA felirat és a röplapok tehát a Politoys Ipari Szövetkezet nyomdájával készültek, ráadásul nagyjából ugyanabban az időben. De nem mondta még, hogy miféle szövegek voltak a röpcédulákon.

- A szovjet megszállást, a diktatúrát ellenző, Kádár Jánost becsmérő, függetlenséget, többpártrendszert és demokráciát követelő, többnyire egy-két mondatos feliratok. Néha három. Több nem volt soha, amiből a nyomozók arra következtettek, hogy egyetlen doboz gyereknymodája volt az illetőknek, mert hosszabb szöveg nyomtatásához több készletet is meg kellett volna vásárolni.

- Kedves Ali, ha szólíthatom így, mit gondol, lehetne-e esetleg a szövegek elemzése alapján következtetni a... minek is nevezzem...

- ...az ismeretlen elkövető személyiségére? Tudom, mire tetszik gondolni, a szakmában ezt úgy hívják, pszichológiai profilalkotás. Én ugyan a műtárgyvédelemnél vagyok, de akkoriban beleástam magam egy kicsit kriminálpszichológiába is. Úgy értem, amikor még jártunk Marival. Próbáltam következtetni a szóhasználat, a stílus alapján, ami azért nem könnyű, ha tudja az ember, hogy az illető nem teljesen szabadon fogalmaz, mert arra is kellett ügyelnie, hogy például ne használjon 6 darab E betűnél többet. Az egyébként, hogy mennyire kreatív, épp ebből derült ki, hogy tudniillik majdnem minden röplapon kihasználta szinte a teljes betűkészletet. Tessék csak kipróbálni egyszer. Tessék olyan szöveget írni, megadott témára, amiben 5 A, 3 B, 3 C, 3 D, van, és így tovább. Rá tetszik jönni, mennyire nehéz. Nagyon. Ja, és írásjelek se voltak a szettben. Szóval, ha össze kéne raknom egy profilt, akkor én valami matekos furmányoságot is belevennék, de persze irodalmi érdeklődést is, mert azt nem is mondtam, hogy olykor idézetek is szerepeltek a röplapokon, egy-egy sor Illyés Egy mondatából meg az akkoriban megjelent Nagy Gáspár versből, az, hogy a gyilkosokat néven kell nevezni.

Neki lehet-e látni most, fel lehet-e újítani az egykori nyomozást, nyilván nem azzal a céllal, hogy a társadalmi rend ellenségét megkeressük, még csak azért

se, hogy eljussunk a függetlenség élharcosához, hanem hogy egy gyerek, aki azóta már harmincnégy is elmúlt, megtudjon valamit a szüleinél? Ezen töprengtem, amikor Mari visszajött, és megállt az asztal mellett. Intett, hogy folytassam nyugodtan, de inkább elköszöntem Alitól. Elmentettem a számát, azt mondta ő is elmenti az enyémet.

*

A háttérzajból talán hallatszík, többen lettek a helyiségben, késő délután volt, a munkaidő vége. A kávégép néha belesípolt a mondatok közé.

- Szóval ott volt előtted a tetováló szalonban a saját neved. Nem volt semmi kétség benned? Rögtön rájöttél, hogy ez csak te lehetsz?

- Nem lehetett nem rájönni. Mondtam, ugyanazok a betűk, az az elrendezés, minden...

- És?

- Gondolhatod, vittem rögtön a csávóhoz, épp valami ikertetoválást csinált, két egyforma csajnak egyforma rajzok a vállukra, azt hiszem, ilyen lehetetlen ábrák, tribád vagy mi a szösz..., mindegy. Nyomom elé, hogy mi ez, mikor csinálta, ő meg csak pontozza a csajokat, hol az egyiket, hol a másikat, így beharapva a szája szélit, és nyögi, hogy hagyjam békén, mert nem akar kijönni a ritmusból. Szarok a ritmusra, mondom neki, ez most fontosabb, és becsaptam előtte a könyvet, amiből a rajzot másolta. Kijött belőlem a Napóleon. Paradoxonometria. Na, látod, még a könyve címe is emlékszem. Mindenre emlékszem, ami akkor történt. Érted ezt? Mindenre! Szerintem az ikrek is föllélegeztek, mert egy idő után rohadtul tud fájni a tetkőzés, szóval a srác végre abba hagyta, benézett a katalógusba, amit elé toltam, és nyeglén odavetette, hogy nem is ő csinálta. Hát ki? Nem tudja, nem itt készült. Hogyhogy nem, ha a ti katalógusokban van? Miért is vagy itt, kérdezett vissza, mert látta, hogy nem tud megnyugtatni. Hogy kivegyem a kavicsot a micsodádból, igaz? Hát ez is egy eltávolítás, csak ami neked két perc lesz, az a néninek, akiből ezt kitöröltük, két hónap volt. Kiszedtük a karjából a Tamarát. Nyilván elege lett belőle. Ráunt. Besokallt. Ennyi. Lézeres kezelés. Ilyen volt, ilyen lett, csak át kellett volna lapoznod a következő oldalra. Tessék! Ott volt tényleg ugyanaz a kar, belülről, a csukló felől fényképezték, onnan, ahol az erek futnak, és nem volt rajta a nevem. Képzelheted, azonnal elbögtem magam. A lányok riadtan ültek föl, egyszerre, ahogy az ikreknek kell, a csávó meg már jött is a papírzsebkendővel, de látszott, hogy az egészről nem ért semmit. Az égvilágon semmit.

- Elmondtad neki?

- Mi a szart mondhattam volna. Hogy az anyám másodszor is kitörölt az életéből. Hogy véglegesen kiradírozott? Hogy lehet az ilyet elmondani? Nem mondtam semmit. Azt hiszem, nem. Csak másnap. Akkor mentem vissza a piercing miatt. Vagy az már harmadnap volt? Már úgy bánt velem, mint egy hímes tojással. Nincs nyilvántartás az ügyfelekről, sajnálkozott, azt se tudja, hány éves lehetett az asszony, akinek a karjáról letörölte a tetoválást, hogy nő

volt az illető, az is csak úgy rémlik neki, meg hát igen, a fényképen a kéz tényleg inkább női kéznek látszik. Megnéztem újra. Most vettem csak észre a keresztben futó csíkot a csukló fölött. Régi vágás lehetett, már inkább fehér volt, mint rózsaszín, s csak alig púposodott ki az öregedni kezdő bőrből.

*

Másnap sikerült úgy odamennem az Akácfa utcai Tattoo Szalonba, hogy egyedül legyek a boltvezetővel. Dél volt, az asszisztens fiú épp készült elmenni, már kiakasztotta a „mindjárt jövök” táblát, de azért beengedett, amikor elhadartam, hogy Tamara Mari ügyében akarok beszélni a főnökével. Nem a főnököm, a párom, helyesbített, és látszott, hogy ő is képből van. Lent az üzletben a Dominikként bemutatkozó, nagydarab férfi készségesen lehalkította a metal rockot, és meglepően udvarias volt, amit Mari hatásos sírógörcse épp úgy indokolhatott, mint az újságíró-igazolványom. Csak azokról a kitörölt betűkről akar tudni, kérdezte bizonytalanul. Ne aggódjon, mondtam, csakis azokról. Így sem járult hozzá, hogy magnóra vegyem a beszélgetést, zavarban van, mondta, ha fölveszik, amit mond, dadogni kezd, inkább csak jegyzeteljek.

Sok újdonság nem hangzott el. Megmutatta a fényképes katalógust a TAMARA felirattal meg a másik oldalon a hült helyével, elmondta, hogy zajlott a lézeres eltávolítás, részletesen beszélt a pigment szemek szétosztatásának technikájáról, talán részletesebben is, mint szerettem volna, és kezdte volna mutogatni a legkorszerűbbnek számító masinát.

- Kaliforniában se használnak modernebbet.

- Inkább a hölgyre lennék kíváncsi - mondtam. - Mennyire emlékszik rá?

- Nem nagyon - vágta rá, de mivel kiderült, hogy egy kezelés minimum fél óra, és hogy legalább háromszor kellett jönnie, vagy tán négyszer is, az alkalmak közt kéthetes szünetekkel, mégsem mondhatta, hogy teljesen elfelejtette.

- Beszélgettek-e, miközben lézerezte?

- Nem annyira - bökött a fejével a hangszórók felé -, tudja, itt mindig szól valami zene.

- Nem kérdezte, miért akarja kitörölni?

- Ilyet mi sose kérdezzük.

- Akkor úgy kérdezem, általában miért szoktak a kliensei kiszedetni egy tetoválást?

- Nem kell tudnunk. És nincs is róla felmérés.

- Talán azért, hogy ne lehessen valakit felismerni, beazonosítani?

- Talán. Nem firtattuk sose, és a hölgy esetében sem találgatnék. Tényleg nem a mi dolgunk.

- Hanem kié?

- Hogyhogy kié? Senkié. Magánügy.

- Szóval csak jött, maga meglézerezte, aztán ment.

- Ja, éppen így volt.

- Időre érkezett mindig?
- Persze, pontos volt, nagyon is pontos.
- Mit jelent az, hogy nagyon is?
- Hát azt, hogy még nem is végeztem az előző vendéggel, és már ott ült.
- Hol?
- Hát ott a fotelben, a fogasnál, a katalógusainkat vagy a kirakott magazinnokat lapozgatta.

- Na és mennyit hozott ez maguknak, úgy értem, mennyibe került neki ez az egész? - Hiába próbáltam úgy kérdezni, hogy ne hozzam zavarba, láttam, hogy nem örül a kérdésnek. Előkotort valahonnan egy árlistát, de azonnal elkezdte sorolni, hogy milyen körülmények módosíthatták a végösszeget.

- Kártyával fizetett?

- Erre legföljebb a pénztárosunk tudna válaszolni, aki most...

- Szívesen megvárom, ha nincs ellene kifogása.

- Nem tudom, mikor jön vissza.

- Azt a táblát akasztotta ki, hogy „mindjárt jövök”.

- Hát akkor tessék - mutatott kényszeredetten a fotel felé Dominik -, nekem most, ha nem bánja, el kéne intéznem egy-két telefont.

Lapozni kezdtem a fogas melletti kerek asztalkán heverő képesújságokat. Több hónapos volt mind, tán többéves is. A címlapok kifakulva, az oldalak meggyűrve, a keresztrejtvények megfejtve. A Képmás című magazin egyik tavalyi számából hiányzott két lap, 21-22 és 23-24. Látszott, hogy gondosan lettek kitépve vagy inkább kivágva körömollóval vagy zsilettel. Előrelapoztam a tartalomhoz: 21-23 oldal: „Messziről jövök.” *Beszélgetés egy frissen végzett színésznővel, Blaha Marival.*

Nem vártam meg Dominik párját, tudtam, hogy úgysem maradt nyoma, kártyával vagy készpénzzel fizetett-e Tamara édesanyja.

*

Még aznap fölmentem Borihoz, akivel valami könyv lektorálása kapcsán barátkoztam össze. Amúgy is aktuális volt, hogy megnézzem a három hónapos babáját. Tudtam, gyakran ír a Képmásba, reméltem, hogy megvannak nála a régi számok. Meg is találta hamar. Sok képpel telerakott hosszú riport volt. A talányos cím, a „Messziről jövök”, arra utalt, hogy nevelőszülőknél, illetve intézetben nőtt föl, volt minden, targoncás, figuráns, mentős, pizzafutár, míg végül megpróbálkozott a színművészetivel. Egyből fölvtették. Öt évvel volt öregebb az évfolyamtársainál. A riporter persze föltette az obligát kérdést, rokonságban áll-e „a nemzet csalogányával”, amire Mari gondolkodás nélkül azt felelte, hogy Reindl Ludovika lehetett volna a nagymamája, ha nem jön közbe néhány rendszerváltozás. *(A szerkesztő megjegyzése: Reindl Ludovika „a nemzet csalogányának” is nevezett Blaha Jánosné, azaz Blaha Lujza születési neve volt.)*

*

A nyolcvanas évek második felében zajló röpcédulaügyet, mint a rendszerváltáshoz vezető folyamatok egyik jellemző esetét, több írásában is elemezte Vardai R. Ágnes történész, aki készségesen vállalta a beszélgetést.

- Tamara Mária? Láttam, ahogy Melindát játszotta. Nyilvánvaló, hogy nagy szereposztási tévedés volt, de azért kihozta belőle, amit ki lehetett. Le a kalappal.

- Talán meglepi, hogy egy kezdő színésznő ürügyén szeretnék a röpcédulák felől érdeklődni. Távolról kapcsolódnak csak Marihoz, de hátha felbukkan valami, ami továbblökheti a kutakodást. - Igyekeztem röviden összefoglalni a tényeket és a sejtéseket, mindazt, ami miatt az elfoglalt professzorasszony érezhette, hogy nem fölöslegesen tartom föl.

- 1989 végén zárták le a Lila-ügyet. A röplapok festékének színéről, a lila tintáról kapta a nevét. Szerintem örültek, hogy végre elsüllyeszthetik egy irattárban, mert egyre kínosabb volt, hogy nem találnak szinte semmi kézzelfoghatót.

- Szinte semmit?

- A szinte szót ebben az esetben úgy kell érteni, hogy a nyomozás során földerítettek más bűncselekményeket, illetve inkább potenciális bűnlehetőségeket, olyanokat, amelyekre nem számítottak. A végjelentésben ezt úgy jelölték, hogy 19 személy adatait helyezték el a Kémelhárító Adattárban, akiknek a részéről állam-, illetve alkotmányellenes cselekmény várható. De a röpcédulázó sosem lett meg.

- Röpcédulázó vagy inkább röpcédulázók?

- Jó kérdés. A jelentések legtöbbször szerint magányos elkövetőt kellett keresni. Hogy miért, az nekem sem teljesen világos, ahogy azt is nehéz felfogni, hogyan tudtak a röpcédulák szövegének tanulmányozása nyomán pontos személyleírást adni, sőt fantom-, illetve mozaikképet készíteni az illetőről. Pedig készítettek, igaz, mindegyik rendőrségi pszichológus más képpel állt elő. Volt, aki éles eszű, kiváló szellemi képességű, de egoista és könnyen felingerelhető magas fiatalembert vizionált. Egy másik szerint alacsony, széles vállú, atlétikus típust kellett keresni, tojásforma fejjel, rövid állal és ritkás bajusszal. Egy harmadik a korát is megadta, 40-45 év közti, középfokú végzettségű és közepes műveltségű férfi, magányos, zárkózott típus, aki ráadásul büntetett előéletű.

- Abban legalább egyetértettek, hogy férfi.

- Talán azért, mert a fantomképet készítő szakemberek is férfiak voltak.

- Egyik publikációját azzal kezdte, hogy ez volt a Kádár-rendszer történetének legnagyobb szabású röplapterjesztési ügye. Úgy értem ezt, hogy túltett az 1956 végén és 1957-ben feltárt eseteken is?

- Nézze, azok a röplapozások az ismert körülmények miatt sokkal veszélyesebbek voltak, lebukás esetén nyilván magasabb büntetési tétellel is kellett számolni, az akkori röplapok mennyisége viszont messze elmaradt a mi Lila-ügyünk mögött. Négy év alatt nagyjából négyezer röpcédula jutott a politikai rendőrség birtokába, ez azt jelenti, hogy szerény becslések szerint is ennek a számnak a három-négyszerese kerülhetett forgalomba. A nyomozás során 127

személyt vontak operatív ellenőrzés alá, ami azt jelenti, hogy ujjlenyomatot vettek tőlük, lehallgatták a telefonjaikat, a lakásukon vagy a munkahelyükön titkos házkutatást tartottak, ellenőrizték a levelezésüket. Beszédesebb adat, hogy a nyomozók csak az 1987-es évben a szolgálati idejük mellett ötezer órát túlóráztak. A nyomozásba egyébként a BRFK által létesített „rendkívüli esemény vonal” mellett bekapcsolódott a Kémelhárító Főcsoportfőnökség, a Katonai Elhárító Csoportfőnökség, az Operatív Technikai Csoportfőnökség, továbbá a kerületi rendőrkapitányságok zöme.

- Az elkövető csak Budapesten röpcédulázott?

- Gyakorlatilag igen. Ha olykor fel is bukkant vidéken néhány nyomtatvány, azokról később mindig kiderült, hogy valaki Pesten találta és magával vitte.

- És Budapesten belül?

- Az egész főváros érintett volt. Majd' mindegyik kerület. A belvárosból nyilván több előkerült, mert ott ugye nagyobb a népsűrűség, a forgalom...

- Azt mondta, majdnem mindegyik..., vagyis nem minden kerületben találtak röplapot?

- Ha jól emlékszem, csak a XVI. kerület volt kivétel.

- Cinkota, Sashalom, Mátyásföld van arra...

- ...és Rákosszentmihály. Falusias, nem túl sűrűn lakott környék.

- Tehát a XVI. kerület kivételével mindenütt folyt a nyomozás?

- Így igaz. Utólag persze okoskodhatnánk úgy, hátha a terjesztő vagy a terjesztők, ha többen voltak, épp azzal akarták elterelni magukról a figyelmet, hogy a saját környékükön nem dolgoztak, de az apparátus észjárása ilyesmire nem terjedt ki. A BRFK ennél sokkal sablonosabban működött.

*

Nem gondoltam, hogy a Vardai Ágnestől megtudott információknak túl sok hasznát vehetem, de néhány nap múlva, amikor egy gödöllői könyvbemutató után hazafelé tartottam, és megláttam a Mátyásföld táblát, egy hirtelen ötlettől vezérelve leszálltam a HÉV-ről. Esteledett, még nem volt sötét, de már működött a közvilágítás. Elővettem a mobilt, hogy a Google map alapján tájékozódjam.

- Keres valamit - állt meg mellettem egy kutyasétáltató.

- Nem is tudom. Voltaképp semmit. Jó itt a levegő. - Langyos déli szél fújta arcunkba a friss avar szagát.

- Most már jó - csatolta le a pórázt a fekete Labradorról a férfi, és elővett a zsebéből egy teniszlabdát.

- Hogy érti azt, hogy *már*?

- Tudja mi az a disznószag? Mert a disznószag és Mátyásföld évtizedekig ugyanazt jelentette. - Elhajította labdát, s amíg Putyin visszahozta, részletes ismertetőt kaptam a városrészeiről. A bűzért felelős disznóhizlalda a szovjet hadsereghez tartozott, amely az 1956-os forradalom leverése után itt rendezkedett be. Déli Hadseregcsoporthoz, ez volt a hivatalos nevük. Mátyásföldön volt a főparancsnokság, az itteni repülőtérrel hurcolták Romániába Nagy Imrét és társait.

Az, hogy hány katona élt a laktanyákban, sosem volt publikus, legföljebb a vízfogyasztás alapján lehetett volna megsaccolni, de az is hadititok volt, hogy hány-szor zuhanyoznak.

- Arra voltak a laktanyák, hajította el újra a teniszlabdát, de például itt a sarkon - a mobilom szerint a Hunyadvár utca és a Mátyás király tér sarkán álltunk -, ebben a társasházban is tisztek laktak. Állítólag épp itt éltek a legfőbbek. Kint-ről semmi különös, de látná belül. Oszlopos lépcsőház, márványburkolat, luxus felszereltség.

- Akkoriban persze nem lehetett tudni.

- Lehetett. Szállítók, alkalmazottak, bejárónók... Meg hát a nagy ünnepe-ségek, ahova lányok is kellettek. Leginkább a november hetedikék. Valami iro-dalmi szalon vagy olvasóköri is volt a házban. Ha jött egy potentát, áthozták hozzánk is a Corvinba. Szakközép, magyart tanítottam, és 92-ig orosz-t. Járt nálunk Csuhráj, dedikált Jevtusenko.

*

Fölhívtam újra Alit. Nehéz lett volna nem venni észre, mennyire szívén viselt mindent, ami Marival kapcsolatos. Örül, ha részt vehet a nyomozásban, ezt a szót használta, és én is kezdtem úgy érezni, hogy ez már tényleg nyomozás. Elégé furcsa, magyaráztam neki, hogy Mátyásföldön egyáltalán nem szórtak röplapot, holott a rendszer legfőbb jelképe, a megszálló szovjet hadsereg éppen ott állomásozott. Ha bele tudna lapozni a XVI. kerületi rendőrségi jegyzőköny-vekbe, ellenőrizhetné, hogy igaz-e a dolog, vagy csak kiesett valahogy a statisztikából.

Találkozzunk, hívott föl néhány nap múlva. Találtam valamit, hadarta izga-tottan, Marinak nem merném elmondani, meg nem is biztos... először beszél-jünk róla ketten. Az akarta, hogy a Városmajorban találkozzunk, kikapcsolta a mobilját, amikor leültünk egy padon a világháborús emlékmű mögött, és azt kérte, kapcsoljam ki én is a magamét.

- Így szoktuk a bizalmas témáknál. Az ördög nem alszik.

- Mire jött rá?

- Először azt mondom, mire nem. Mátyásföldön, illetve a XVI. kerületben tényleg nincs nyoma a röpcédulázásnak. Átnéztem mindent 85 és 90 közt. Tény-leg semmi.

- Viszont?

- Viszont... - kézzel írt spirálfüzetet vett ki a zakója belső zsebből, és a tér-dére fektette - viszont találtam mást. A fiú fekete, hátrafésült haja olajosan csillogott, meglepően búzakék szeme mint lámpa világított ki a kreol arcból.

- Mondja!

- Mondom. Találtam elég sok bejelentést a szovjet laktanya kapcsán, fel-jelentést, panaszt, méltatlankodó levelet, amit a rendőrségen iktattak is, aztán ad acta tettek. Egyiket sem vizsgálták ki. Volt szó a disznóbúzról, de akadtak lopások, betörések, erőszakoskodások. A feljelentések zöme persze névtelen.

Hangoskodás, környezetszennyezés, két cserbenhagyásos gázolás. 1985. november 11-én azonban jött egy feljelentés, hogy néhány nappal előbb három tiszt leitatott és megerőszakolt egy tizenhét éves lányt. Az eset november 7-én, a nagy októberi szocialista forradalom 68. évfordulóján történt, vagy másnap. Az ünnep csütörtökre esett, de gyakorlatilag az egész hétvégén tartott a cécó. Hasonló panasz persze volt máskor is, de ez annyiban különbözött minden korábitól, hogy a tiszték nevét is megadta a feljelentő. Na most tessék figyelni, mert leírtam őket pontosan. Kandid Kasztorovics Tarelkin, Grigorij Pantelevics Malekov és Rogyion Romanovics Raszkolnyikov. A helyszín pedig pont az a ház a Mátyás király téren, amit látni tetszett.

- Talán leírta a kapucsengőről a neveket...

- Nem tetszik érteni: Tarelkin! Malekov! Raszkolnyikov!

- Hagyd már ezt a tetszikezést! Ismernem kéne őket?

- Ismernie! Tarelkin, Malekov, Raszkolnyikov, az Ta-Ma-Ra! Érti!? Ta-Ma-Ra!

- Tényleg! Már értem. És néhány nap múlva, 1985. november közepén kezdődött a röpcédulázás.

- Pontosán. Azt hiszem, november 21-én jelentették az elsőt. De nem ez a lényeg.

- Hanem mi?

- Tessék csak számolni! Illetve számoljon..., számolj! Épp kilenc hónap múlva fog megszületni Mari.

*

Dr. Zobor Árpád történésznek, aki több tanulmányban taglalta a megszállt szovjet hadsereg atrocitásait, e-mailen küldtem át az Aladár által kigyűjtött neveket. Már másnap üzent, hogy fölhívhatom, vállalja a beszélgetést.

- Gondolom, professzor úr, sok hasonló esettel találkozott.

- Igen, sokkal, noha minden eset különbözik. Ez pedig nagyon. Kideríthetetlen, hogy 1944-1945-ben a Vörös Hadsereg katonái hány magyar nőt erőszakoltak meg. Az ismert politikai körülmények meg az érintettek szegénykezése miatt a legtöbb eset titokban maradt. A feljelentések alapján nem is nagyon lehet a számokra következtetni jobban, ha a megszállás után kilenc hónappal született gyermekek megugró számarányát, a nemi betegséget kezelő intézmények statisztikáit és az öngyilkosságok számában jelentkező növekményt vizsgáljuk. A konszolidáció után persze megcsappant a szovjetek által elkövetett erőszak-tételek száma, de soha nem szűnt meg.

- Mit gondol, felelősségre vonhatók-e ennyi év után a megnevezett szovjet tiszték?

- Az erőszak ténye harmincvalahány év után nyilván elévült, az viszont nem, hogy egyikük lehet az ön ismerősének az apja.

- A megadott nevek alapján esetleg felderíthető?

- Nem. Ezeket a neveket senki sem fogja megtalálni. Tarelkin, Malekov, Raszkolnyikov. Furcsák voltak már első hallásra. Eleve gyanússá tette őket,

hogy a megerősszakolt kislánynak egyáltalán a tudomására hozták. Bármennyire magabiztosak lehettek, ez azért nagyon nem életszerű. Tudja, a nővérem lektor egy szerkesztőségben, ahol ráadásul orosz könyvekkel is foglalkoznak. Rögtön rájött, hogy ezek mind fiktív nevek. Raszkolnyikovot persze én is tudhattam volna, ő a *Bűn és bűnhődés* főszereplője, Kandid Tarelkin pedig egy híres 19. századi vígjátékból, a *Tarelkin halálából* lehet ismerős. Többször játszották Pesten is. A harmadik név Malekov, ő a *Csendes Don* hőse, a Solohov regényé. Emese, a nővérem, amikor megértette, miért mutattam meg neki a neveket, azonnal elsírta magát. Az irodalmi műveltségükkel kérkedő tiszt urak, illetve tiszt elvtársak szórakoztak. Sérthetlenségük biztos tudatában még ki is gúnyolták az áldozatukat. Mert mi mást tettek volna azzal, hogy bemutatkoztak, csúfot üztek belőle. Erre gondoltam, amikor azt mondtam, hogy minden eset más. Ilyen esettel soha nem találkoztam. 1990 után talán meg lehetett volna indítani egy eljárást, igaz, akkor sem túl sok reménnyel, de ezekkel a nevekkal csak nevetségessé tette volna magát, aki vállalja az ügyet.

*

Mari a második találkozásra jókora késéssel érkezett. Hat is elmúlt. Feliratos pólóban jött – Free SZFE –, és nem is próbálta leplezni a felindultságát.

– Tudod, honnan jövök? – Tudtam, beszélünk néhány órával korábban. A Színház- és Filmművészeti Egyetem autonómiáját védő diákok, nemcsak a mostaniak, az egykori diákok is fél órás váltásban ört állnak a Vas utcai épület bejárata fölötti előtetőn. Kiállítás az iskoláért. Mari félórája aznap volt esedékes. Tudtam, hogy négytől fél ötig áll, fölöslegesnek éreztem a kérdést.

– Tudom hát.

– Őrszem voltam az ereszen.

– Persze. Mondtad.

– Szobor, érted, ott álltam a tetőn, némán és mozdulatlanul, ráadásul ebben a kibaszott szájaszkban harminc percen át.

– Minden elismerésem...

– Nem azért mondom. Másról lesz szó, csak pontosan akarom elmondani. Ne is szólj közbe! Tényleg. Különben belesülök, mint a Melindába.

– Mondd!

– Szóval ott dekkolok fönn. Egy perc, két perc, három perc... Nem mozoghatasz, mereven állsz, előre kell nézned. Én ilyenkor verset mondok magamban. Gyorsabban megy az idő. Ott tartottam, hogy *mikor mozdulok, ők ölelik egymást...*, amikor megláttam, hogy néz. Tudod, lent a Vas utca ilyenkor tele van bábészkodókkal, főleg így délután, már mennének haza a munkából a népek, de odajönnek, hogy bírjuk-e még. Szóval voltak lenn vagy ötvenen. Talán nyolcvan is. Jöttek-mentek, de az a valaki csak állt. *Gyenge létemre így vagyok erős, ki emlékszem, hogy több vagyok a soknál...* Csak állt és csak nézett. Engem nézett. Vagy legalábbis úgy éreztem, hogy engem néz. A túlsó járdán állt, vagyis legalább harminc-negyven lépésre. Lehet, hogy csak olyan nézése van, gondoltam, tudod

azok a képek jutottak eszembe, múzeumokban vannak olyanok, hogy bárhova mész, mindig követ a szemével. Tanították, van valami nevük is, de most nem jut az eszembe. ...*az Ős vagyok, mely sokasodni foszlik: apám- s anyámmá válok boldogon...*, de hát nem mentünk mi semerre, se ő se én, álltunk csak, én azért, mert a szerepem szerint állnom kellett, mert az is egy szerep, hogy nem szabad mozogni. Ő meg mintha azért nem mozdult volna csak, mert én nem mozdulhattam. Az ő mozdulatlansága valahogy erősebb volt az enyémnél, mert körülötte mindenki mozgott, transzparenszeket feszítettek ki, zászlókat lobogtattak, fotóztak, szelfiztek, integettek, mellettem meg ugye mind az öt srác szoborra volt merevedve. ...*s apám, anyám maga is ketté oszlik s én lelkes Eggyé...* Olyan erősen néztem vissza, hogy pislogni is elfelejtettem. Kiszáradt a szemem, és szabályosan fájni kezdett. Szokott ilyen lenni, volt ott fönn valami kis szél, meleg szél, az is szárította. Ha ilyenkor néhány másodpercre becsukom, megteelik könnyel, és rendbe jövök. Hát becsuktam. És akkor esett le, hogy az ott nem lehet más, csak az anyám. Amikor kinyitottam, már nem volt ott. Szabolcs, aki mellettem állt, még rám is sziszegett a szája sarkából, hogy mi van má, mert elkezdtem forgatni a fejem, hogy hol lehet. Alig vártam, hogy jöjjön a váltás, lerohantam az utcára, ki a Rákóczi útra, először Blaháig aztán az Astoriáig, aztán megint a Blaháig, de sehol. Én meg egyre biztosabb voltam benne, hogy ő volt az. Ő. Kérj most nekem valami erőset! Bőgni fogok. Nem baj?

A magnóra vett hanganyagot igyekeztem a lehető legpontosabban, csak az ismétlődéseket és néhány, a témához nem közvetlenül tartozó, jelentéktelen közbevetést kihagyva írni le. A tetováló szalonbeli és a városmajori beszélgetést tettem csak hozzá a jegyzeteim alapján, illetve emlékezetből. A szöveget Tamara Mária színésznő egyetértésével küldöm tovább a Hitel szerkesztőinek abban bízva, hátha az olvasók közt akad valaki, aki tud az eltört tetoválásról, vagy ismeri azt, aki egykor viselte.

Tisztelt Olvasónk!

A *Hitel* lapárus terjesztése bizonytalanná vált. Megeshet, hogy utcai terjesztésben nem lesz elérhető a folyóiratunk. Amennyiben továbbra is nyomtatott formában kívánja olvasni, célszerű előfizetnie a Magyar Postánál. Ez történhet személyesen vagy a hirlapelofizetes@posta.hu címen.

Számaink tartalmát minden érdeklődő számára hozzáférhetővé tettük a honlapunkon: www.hitelfolyoirat.hu.